

О.С. ГУБА, студентка, НТУ «ХП»,

Р.Г.МАЙСТРО, канд. екон. наук, доц., НТУ «ХП»

ОПТИМІЗАЦІЯ ПРОЦЕСІВ ЗДІЙСНЕННЯ КАПІТАЛОВКЛАДЕНЬ В ОНОВЛЕННЯ ОСНОВНИХ ФОНДІВ

У статті пропонується методичний підхід до визначення раціональної інтенсивності нарахування фіскальної й економічної амортизації, який базується на розрахунку оптимального строку експлуатації основних засобів

В статье предлагается методический подход к определению рациональной интенсивности начисления фискальной и экономической амортизации базируется на расчете оптимального срока эксплуатации основных средств

In article are offered the methodical approach to definition of rational intensity of charge of fiscal and economic amortisation is based on розрахуванні optimum term of operation of the basic means

Постановка проблеми: На сьогоднішній день інноваційно-орієнтований розвиток підприємств є передумовою економічного зростання будь-якої сучасної країни. Ця обставина вимагає інвестиційного забезпечення та державного стимулювання своєчасного відновлення зношених і застарілих основних засобів на підприємствах.

Обсяги та доступність традиційних джерел фінансування оновлювальних процесів, таких як власні кошти, бюджетне фінансування, банківські кредити, не задовольняють інвестиційні потреби промислових підприємств у здійсненні широкомасштабного оновлення основного капіталу [1]. Тому важливим завданням стає удосконалення використання як традиційних так і нетрадиційних джерел і форм фінансування відтворювальних процесів у промисловості.

Аналіз останніх досліджень: Розробці науково-методичних засад управління процесом відтворення основних засобів присвячені роботи багатьох вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів, таких, як: Бондар О.В., Ванькович Д.В., Демчишак Н.Б., Городянська Л.В., Захарін С.В., Кленін О., Литвиненко Є.О., Онишко С.В., Серебрянський Д.М., Парнюк В.О., Пророк Р.В., Ткаченко Л., Фурсов О. ін.

Однак, незважаючи на значну кількість наукових праць та істотні досягнення в цій галузі знань, низка завдань теоретико-методичного забезпечення процесу відтворення основного капіталу промислових

підприємств розроблена не досить повно, а тому вимагає уточнення і розвитку.

Методологія і методи дослідження. Методологічною основою роботи є діалектичний метод пізнання дійсності, системний підхід до вивчення господарських процесів, фундаментальні положення економічної теорії, макро- та мікроекономіки.

Багатоаспектність явища, що аналізується, обумовила необхідність комплексного використання у роботі різноманітних методів дослідження: абстрактно-теоретичний, аналізу і синтезу, метод порівняння, метод експертних оцінок.

Виклад основного матеріалу дослідження: Основні фонди – це основа процесу виробництва на будь-якому підприємстві: основні фонди приймають безпосередню участь в процесі перетворення предмету труда в готову продукцію, служать для створення нормальних умов здійснення виробничого процесу, а також зберігання і переміщення товарно-матеріальних цінностей. Отже, відсутність основних фондів робить неможливим виробництво продукції (робіт, послуг) [2].

Але в умовах ринкових відносин для підприємства важливо не просто забезпечити виробничий процес всіма необхідними основними фондами, але й своєчасно їх оновлювати.

Оцінка ситуації, яка склалася зараз в Україні, показує, що більша частина споруд, техніки і обладнання українських підприємств зношена фізично і застаріла морально і, тому вимагає заміни.

За офіційними даними і експертними оцінками більше 50% основних засобів усіх підприємств країни є застарілими.

Так, рівень зносу техніки, обладнання, транспортних засобів і інших активів становить 80–90%. Вони вже не забезпечують ефективно і інтенсивно виробництво. А це призводить до великих виробничих витрат. Адже, застосовуючи морально застаріле обладнання, підприємства часто вимушені використовувати морально застарілі технології, які закладені при створенні цієї техніки.

За попередніми розрахунками, проведених Міністерством промисловості України, на сьогодні на оновлення активної частини основних виробничих фондів потрібно 180 млрд. грн., для техніко-технологічного переозброєння та реорганізації технологічно застарілих виробництв ще 45 млрд. грн..

Проведений аналіз літературних джерел виявив відсутність чіткого визначення вченими з економіки терміну «відтворення». Автором запропоновано наступне його визначення: це процес безперервного відшкодування вартості основних фондів або їх оновлення на новій технічній і технологічній основі за рахунок різноманітних джерел фінансування.

Досвід більшості розвинених країн свідчить, що понад 80% зростання ВВП забезпечуються технологічними нововведеннями, які здійснюються через технічне переозброєння виробництва.

Таким чином, основою економічного розвитку підприємств, і країни в цілому, є інвестиційна активність виробників спрямована на оновлення технічної бази підприємства.

Нині, як ніколи, Україна поставлена перед об'єктивною необхідністю активізації інвестиційної діяльності. Інвестиційна та інноваційна діяльність стала тепер вирішальною ланкою всієї економічної політики держави. Без неї не вдасться швидко подолати загальноекономічну кризу і вийти на рубежі економічного зростання.

Отже, необхідно вирішувати питання організації ефективного процесу відтворення на підприємствах.

Схематично процес відтворення основних фондів показаний на рисунку

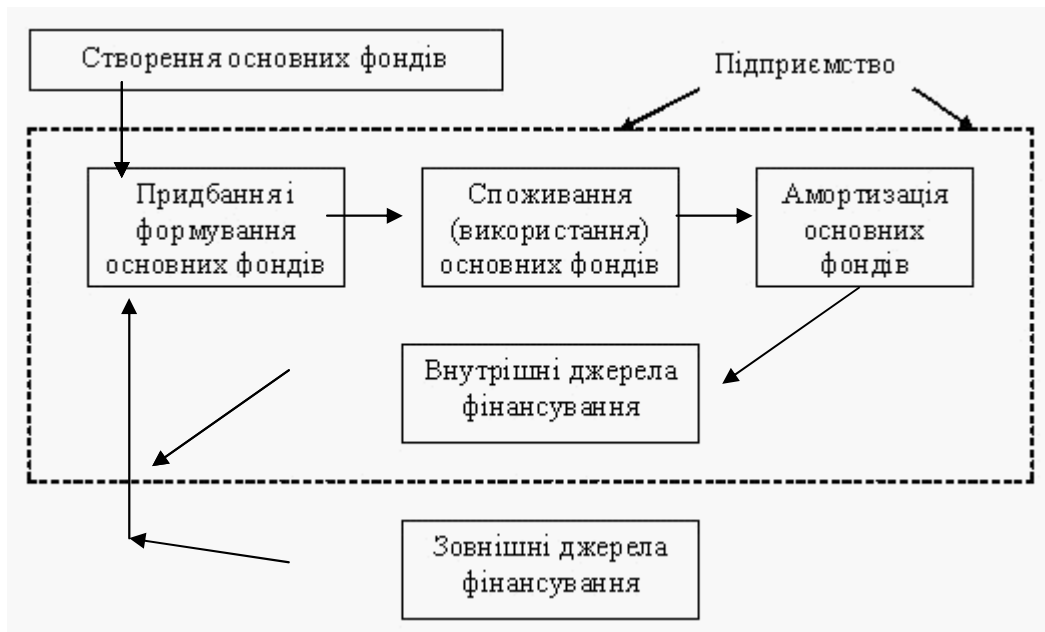

Рисунок – Схема процесу відтворення основних фондів на підприємстві.

Важливим фактором активізації інвестиційної діяльності в оновлення основних засобів, є лібералізація їх амортизаційної і податкової політики.

У світовій практиці вирішальна роль здійснення процесу оновлення устаткування належить амортизаційним відрахуванням. Це пояснюється перевагою амортизаційних відрахувань у порівнянні з іншими джерелами інвестицій: при будь-якому фінансовому стані підприємства амортизаційні відрахування мають місце і завжди залишаються у його розпорядженні.

Амортизаційна політика, що проводиться сьогодні в Україні є недосконалою, про що свідчить наявність тенденції до збільшення ступеня зносу основних засобів. Ця проблема пояснюється невирішеністю ряду питань (недостатністю методичного забезпечення, відсутністю практичних напрацювань в Україні), що не дозволяє амортизаційній політиці виконувати свої функції [3].

Так, проаналізувавши визначення поняття «амортизація», можна зробити висновок, що в сучасній економічній літературі немає його єдиного трактування.

Одна група вчених вважає, що амортизація – це грошове вираження зносу, друга, – що амортизація – це не що інше, як процес перенесення вартості зносу на собівартість продукції, третя, – що амортизація – це прийом або метод бухгалтерського обліку, а четверта стверджує, що амортизація – це відшкодування грошових коштів підприємства, які воно витратило на придбання чи створення довгострокових активів. Однак майже всі вони погоджуються, що амортизація – це процес поступового списання вартості необоротних активів на витрати підприємства.

Така різниця трактування цього терміну пояснюється тим, що амортизація є складним економічним явищем, яке одночасно включає риси витрат виробництва і джерела коштів, процесу руху вартості і важеля управління відтворенням, відшкодуванням зношених і нагромадження нових засобів праці.

Отже, можна сформулювати, що амортизація являє собою складний економічний механізм, який забезпечує поступове перенесення вартості основних засобів на створювану продукцію у відповідності з рівнем зносу з метою нагромадження коштів для їх відтворення [4].

Таким чином, приведені визначення терміну підкреслює, що амортизація, в першу чергу, механізм, значення якого є ширшим ніж значення процесу. І як будь-який механізм, амортизація складається з різноманітних елементів, які мають свої специфічні особливості, призначення та виконують в його складі свої функції. Так, до складових елементів амортизації, відноситься знос, амортизаційні відрахування і

амортизаційний фонд, які є пов'язаними сторонами одного явища. Саме ця кореляція пояснює відсутність чіткого трактування терміну «амортизація».

Висновки:

Виходячи з аналізу та узагальнення викладених в економічній літературі теоретичних поглядів на процес використання і відтворення основного капіталу промислових підприємств, виявлено, що дані питання потребують поглибленого вивчення й уточнення окремих економічних категорій та термінів у відповідності з вимогами ринкової економіки.

Виявлено, що сучасному процесу відтворення притаманні низькі темпи зростання та сповільнення оновлення основного капіталу, що сприяє зниженню ефективності його використання. Доведено, що на промислових підприємствах необхідно сформувавши відповідний механізм, який забезпечить сукупне обґрунтоване використання зовнішніх і внутрішніх джерел фінансування оновлення основного капіталу.

Аналіз внутрішніх джерел фінансування процесу відтворення основного капіталу дозволяє зробити висновок, що одним з основних джерел є амортизаційні відрахування і прибуток, що обумовило необхідність лібералізації державної податкової політики.

У даній роботі було розроблено і запропоновано методичний підхід до визначення раціональної інтенсивності нарахування фіскальної та економічної амортизації базується на розрахуванні оптимального терміну експлуатації основних засобів.

Застосування такого підходу дозволить вітчизняним підприємствам здійснити обґрунтований вибір між прискореною та неприскореною системами нарахування амортизації у процесі бухгалтерського та податкового обліку основних засобів.

Список літератури: 1. *Бондар О.В.* Проблема формування амортизаційної політики в ринкових умовах господарювання / *О.В. Бондар* // Актуальні проблеми економіки. – 2005. – № 1(43). – С. 382. 2. *Ванькович Д.В., Демчишак Н.Б.* Аналіз фінансових джерел формування інвестиційних ресурсів в Україні/Фінанси України / *Д.В. Ванькович, Н.Б. Демчишак.* – 2007. – № 7. – С. 72 – 84. 3. *Городянська Л.В.* Амортизація: функції, фінансовий механізм управління, концептуальні підходи до розробки загальної методики обліку амортизації / Актуальні проблеми економіки / *Л.В. Городянська.* – 2004. – № 2. – С. 57 – 68. 4. *Захарін С.В.* Удосконалення державної амортизаційної політики для стимулювання інвестиційної та інноваційної діяльності / Проблеми науки / *С.В. Захарін.* – 2007. – № 10. – С. 20 – 27.

Надійшла до редколегії 16.05.2010